

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 2 1 2 7 0 1 1 2

JESENSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Sobota, 28. avgust 2021 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 24 strani, od tega 5 praznih.

1. naloga: Transformacijska krivulja

Reševanje problema redkosti zahteva dobro organizacijo gospodarjenja, ki se začne že na stopnji proizvodnje, ko družba izbira, kaj in kako bo proizvajala. V državi Minoriji proizvajajo samo dve vrsti dobrin: kavo in riž.

1.1. Proizvodnja je temeljna gospodarska dejavnost.

- Opredelite pojem proizvodni dejavnik.

(1)

- Dopolnite preglednico tako, da navedete manjkajoča proizvodna dejavnika in za vsak proizvodni dejavnik navedite konkretni dejavnik, ki ga v Minoriji uporabijo v proizvodnji riža.

Proizvodni dejavnik	Primeri proizvodnih dejavnikov v proizvodnji riža
kapital	orodje, sušilnica riža, namakalne naprave ...

(2)

(3 točke)

1.2. Vsako gospodarstvo meri učinkovitost svojega delovanja in se na podlagi meril uspešnosti odloča o nadaljevanju in preusmeritvi proizvodnje.

Opredelite splošno načelo racionalnosti.

(1 točka)

- Dopolnite trditvi oziroma podčrtajte pravilni navedbi.

Transformacijska krivulja temelji na dejstvu, da je gospodarstvo Minorije v svoji proizvodnji v danem obsegu omejeno z dano _____ proizvodnih dejavnikov in z njihovo učinkovitostjo. Transformacijska krivulja države Minorije prikazuje

dejanski / statistični / potencialni bruto domači proizvod države.

(1)

- Če želi gospodarstvo Minorije povečati proizvodnjo kave, bo moralo

zmanjšati / povečati proizvodnjo riža.

- Žrtvovana količina riža predstavlja _____ strošek.

(1)

(3 točke)

1.4. Proizvodna izbira v državi Minoriji je pod transformacijsko krivuljo. Pojasnite vzrok neracionalnega ravnanja države Minorije na primeru proizvodnje riža.

(1 točka)

1.5 Obilno deževje je v Minoriji uničilo dolgoletne nasade kave.

Posledice poplav vrišite s črtkano črto v sliki pri 3. vprašanju te naloge.

(1)

- Na shodu v podporo pridelovalcem kave je minister za kmetijstvo Minorije obljubil, da bodo s sistemom protipoplavne zaščite preprečili, da bi se katastrofalne poplave ponovile. Obljubil je tudi vladne ukrepe, ki bodo proizvodnjo kave povečali za četrtno. Predlagajte en ekonomski ukrep, s katerim bi lahko vlada Minorije zagotovila večjo proizvodnjo kave, in ga pojasnite.

(1)

(2 točki)

2. naloga: Merila uspešnosti poslovanja

Papirko je delniška družba z več kot 60-letno tradicijo proizvodnje higienskega papirja. Izdelujejo toaletni papir, kuhinjske brisače in serviete. 80 % proizvodnje izvažajo v Evropo in Azijo.

2.1. Preglednica prikazuje podatke iz letnega poročila 2017 za podjetje Papirko, d. d.

	2016	2017
Prihodki od prodaje v EUR	77.419.980	75.754.890
Stroški v EUR	75.874.180	
Dobiček v EUR	1.545.800	1.297.250
Kapital v EUR	29.692.900	31.130.930
Povprečno število zaposlenih	641	603

- Opredelite pojem prihodek podjetja.

(1)

- Opredelite pojem strošek.

(1)

- Izračunajte stroške v podjetju Papirko v letu 2017 in jih vpišite v preglednico.

(1)
(3 točke)

2.2. Tradicionalno podjetje ima jasen cilj, to je maksimiranje dobička. Vendar dosežen dobiček ni edino merilo uspešnosti poslovanja.

- Opredelite pojem produktivnost dela v podjetju

(1)

- Uporabite podatke pri 1. vprašanju te naloge, dopolnite trditev in podčrtajte pravilni navedbi.

V letu 2016 je zaposleni v povprečju ustvaril 120.780 EUR prihodkov, v letu 2017 pa je v

povprečju ustvaril _____ EUR prihodkov.

(1)

Delavci podjetja Papirko so bili v letu 2017 **bolj / manj** produktivni, saj so v povprečju

ustvarili **večji / manjši** prihodek na zaposlenega kot leta 2016.

(1)

(3 točke)

2.3 Podjetja delujejo v konkurenčnem okolju. Če bodo uspešnejša od drugih na trgu, bodo rastle, se razvijala in zaposlovala delavce.

- Opredelite pojem dobiček.

(1)

3. naloga: Tržno ravnotežje in država

V tržnem gospodarstvu se srečujejo ponudniki in povpraševalci, da po določeni ceni prodajo oziroma kupijo določeno količino blaga. Včasih v tržno dogajanje poseže država, ki je odgovorna, da s svojimi ukrepi zagotavlja gospodarsko stabilnost.

3.1. Na trgu potrošniki kupujemo izdelke in storitve za zadovoljitev svojih potreb.

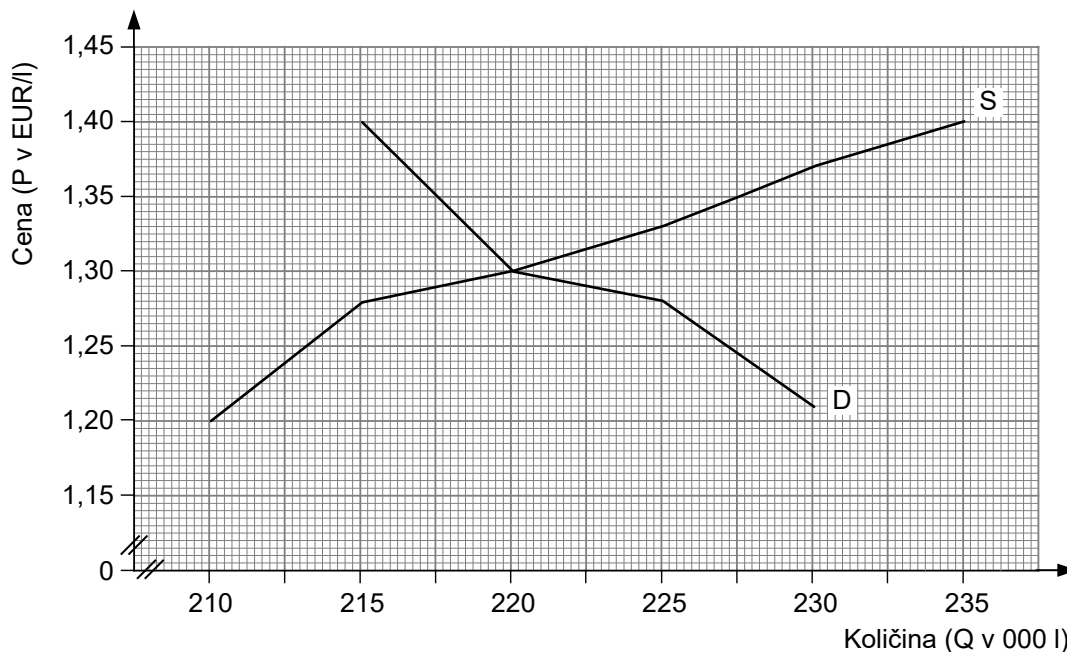
- Opredelite splošni zakon povpraševanja

(1)

- Opredelite tržno ravnotežje.

(1)
(2 točki)

3.2. Slika prikazuje trg 95-oktanskega bencina na bencinskih črpalkah v večjem slovenskem mestu.

- Navedite tri dejavnike povpraševanja po 95-oktanskem bencinu.

(1)

Slovenija je edina država v Evropski uniji, v kateri maloprodajne cene 95-oktanskega bencina določa vlada. Cena 95-oktanskega bencina v Sloveniji je v marcu 2018 znašala 1,28 EUR za liter.

- V sliko vrišite administrativno določeno ceno (Padm) 95-oktanskega bencina.

(1)

Podčrtajte pravilno navedbo in dopolnite trditev.

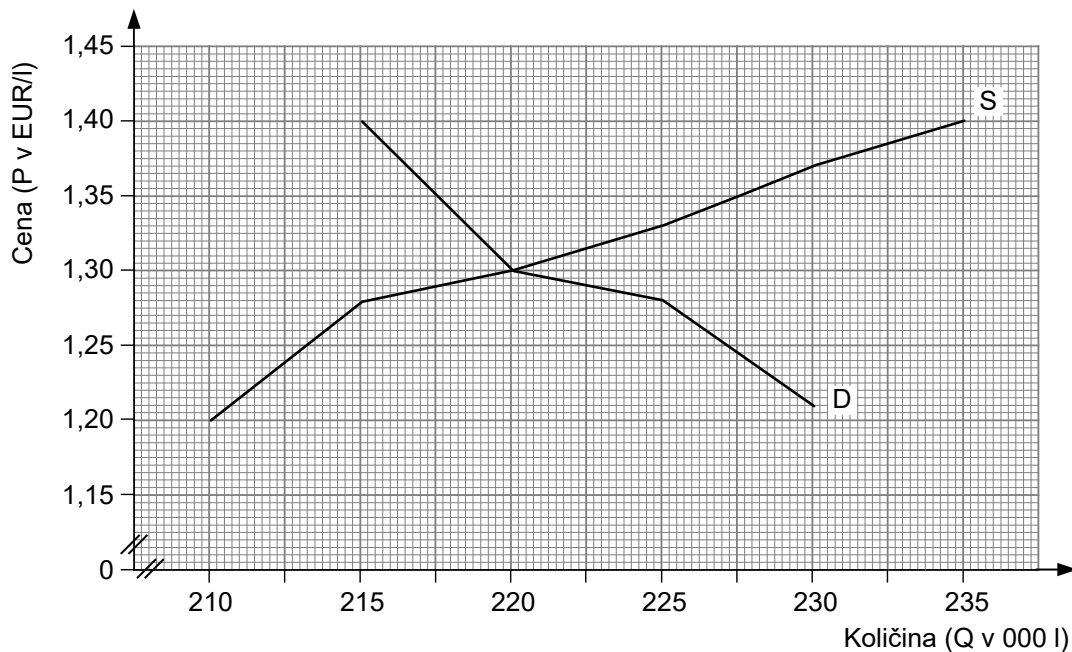
Na trgu 95-oktanskega bencina se pri administrativno določeni ceni oblikuje

tržno ravnotežje / presežna ponudba / presežno povpraševanje

v količini _____ tisoč litrov.

(1)
(3 točke)

3.3. Slika prikazuje trg 95-oktanskega bencina v Sloveniji.

- Liberalizacija trga 95-oktanskega bencina bi v Slovenijo pritegnila nove ponudnike (Shell, Agip ...). Spremembo vrišite s črtkano črto in jo označite.

(1)

- Na avtomobilskem trgu se povečuje delež vozil na električno energijo. V sliko vrišite spremembo na trgu 95-oktanskega bencina s pikčasto črto in jo označite.

(1)
(2 točki)

3.4. Potrošniki 95-oktanskega bencina so pri ceni 1,28 EUR za liter kupili 225 tisoč litrov goriva. S tržno analizo so ugotovili, da bi se obseg povpraševanja pri ceni 1,23 EUR za liter povečal na 228 tisoč litrov.

- Izračunajte cenovno elastičnost povpraševanja po 95-oktanskemu bencinu. Rezultat zaokrožite na dve decimalni mesti.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Podčrtajte in dopolnite pravilno navedbo.
Povpraševanje po 95-oktanskem bencinu je

cenovno elastično / cenovno neelastično / cenovno usklajeno elastično.

(1)

Če se cena 95-oktanskega bencina zniža za 10 %, se obseg povpraševanja po tem bencinu poveča za _____ %.

(1)
(3 točke)

4. naloga: Monopol

V stvarnih gospodarstvih skorajda ni pomembnejših trgov industrijskih proizvodov, ki bi popolnoma ustrezali lastnostim popolne konkurence. Obstajajo pa različne oblike nepopolne konkurence.

4.1 Navedite štiri dejavnike, ki določajo obliko konkurence, in enega po izbiri opišite.

- Navedba dejavnikov:

(1)

Opis dejavnika: _____

(1)
(2 točki)

4.2. Nepopolna konkurenca je stvarnost sodobne družbe.

- Opredelite monopol.

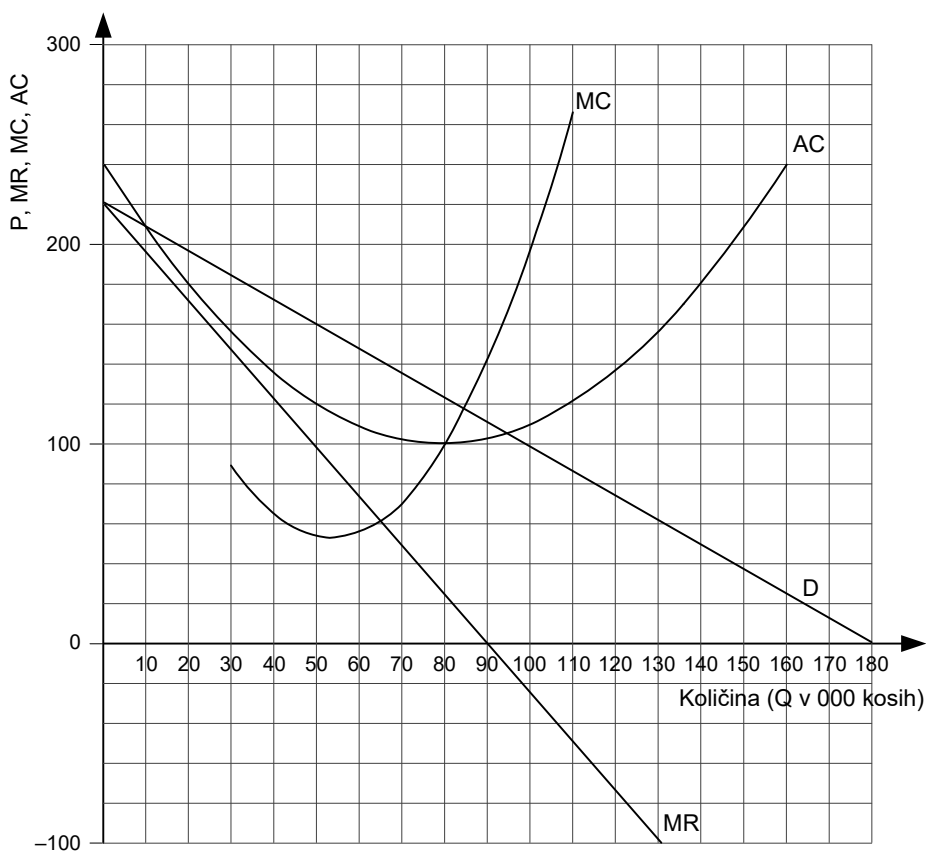
(1)

- Navedite dva primera monopolnih podjetij pri nas.

(1)
(2 točki)

- 4.3. Podjetje Paneli, d. d., je edini ponudnik IR-panelov v državi Grandiji. Slika prikazuje povpraševanje po IR-panelih (D) v Grandiji in mejni prihodek (MR) ter mejne (MC) in povprečne celotne stroške (AC) podjetja Paneli, d. d.

- Monopolist maksimira dobiček tako, da določi obseg proizvodnje z upoštevanjem pravila (podčrtajte pravilni odgovor):

MC = AC MC = MR MC = D

(1)

- Analizirajte sliko in dopolnite trditev.

Monopolist Paneli, d. d., bo maksimalni dobiček pri proizvodnji _____ tisoč kosov IR-panelov.

(1)

- V sliki z osenčenim pravokotnikom označite obseg dobička podjetja Paneli, d. d.

(1)

- Analizirajte sliko in dopolnite trditev.

Če bi podjetje Paneli, d. d., delovalo v razmerah popolne konkurence, bi upoštevalo pravilo

MC = _____ in proizvajalo _____ tisoč kosov IR-panelov.

(1)

(4 točke)

5. naloga: Razvoj tržnega gospodarstva in globalno neskladje

Zgodovina tržne družbe je povezana z razvojem kapitalizma, ki velja za najrazvitejšo obliko tržne družbe.

5.1. Opredelite pojem kapital

(1 točka)

5.2. Kapitalizem se je razvijal skozi industrijske revolucije. Ob tem razvoju pa so se v zadnjih 200 letih razvile različne oblike akumulacije kapitala.

- Dopolnite trditev

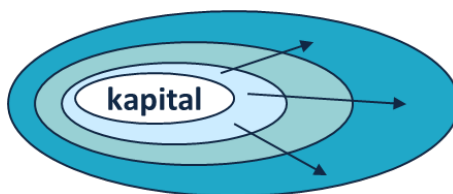
Združevanje različnih kapitalov v večji kapital imenujemo _____ kapitala.

(1)

- Proces ponazorite s sliko

(1)

- Slika prikazuje eno od oblik akumulacije kapitala.

Pojasnite proces, ki ga prikazuje slika.

(1)
(3 točke)

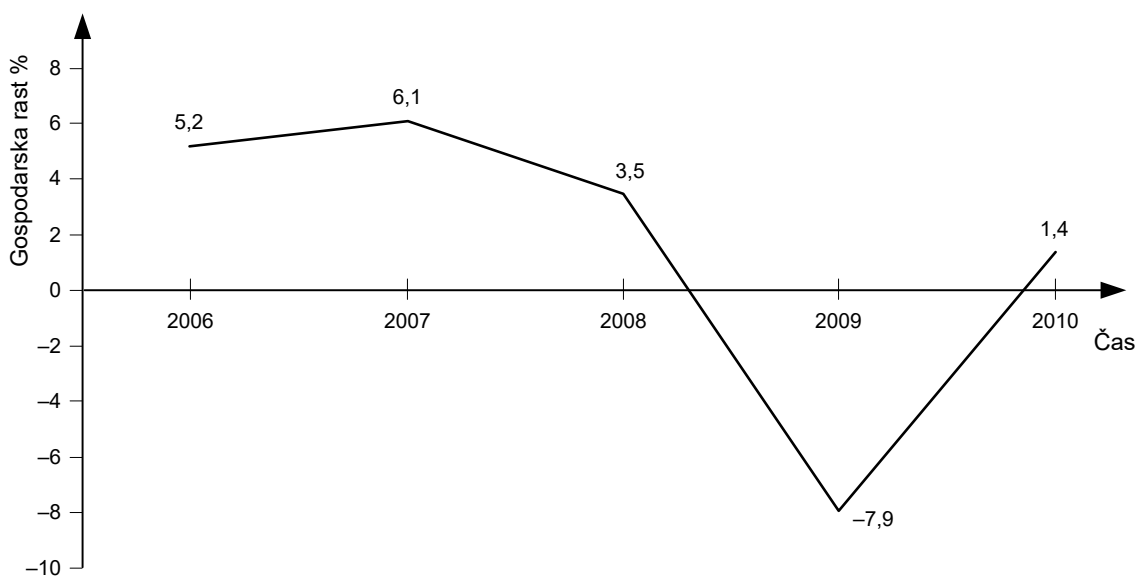

5.4. Tržno gospodarstvo je v nenehnem iskanju ravnotežja, kar ugotavljamo z nihanjem gospodarske dejavnosti.

- Opredelite konjunktorno (ciklično) nihanje gospodarske aktivnosti.

(1 točka)

5.5. Slika prikazuje gibanje stopenj gospodarske rasti v Sloveniji.

Dopolnite trditev in podčrtajte pravilni navedbi.

- BDP Slovenije je leta 2008 v primerjavi z letom 2007 **manjši** / enak / **večji**.

(1)

- Slovenija je dosegla dno cikličnega vala leta _____, ker je bil/-a

realni BDP negativen / **rast realnega BDP negativna.**

(1)

(2 točki)

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

6. naloga: Denarna in tečajna politika

Denarna in tečajna politika sta ekonomski politiki, ki zagotavljata nemoteno menjavo blaga in storitev v domačem gospodarstvu in s tujino.

6.1. Navedite dve sredstvi (instrumenta) denarne politike.

(1 točka)

6.2. Podčrtajte pravilne navedbe.

V času recesije mora centralna banka s svojimi sredstvi domače povpraševanje **povečati** / **zmanjšati**.

Centralna banka zato vodi **restriktivno** / **ekspanzivno** denarno politiko, kar pomeni, da se v poslovnih bankah obrestne mere za posojila občanom **znižajo** / **zvišajo**.

(2 točki)

6.3. Eden od načinov, kako centralna banka izdaja primarni denar, so krediti poslovnim bankam.

Navedite še dva načina, kako centralna banka izdaja primarni denar, in enega opišite.

– Navedba dveh načinov izdajanja primarnega denarja:

(1)

– Opis enega od načinov izdajanja primarnega denarja:

(1)
(2 točki)

6.4. Leta 1999 je prvih enajst članic EU vstopilo v EMU, leta 2007 tudi Slovenija. V mednarodni menjavi med državami članicami EMU in Združenimi državami Amerike je postal pomemben devizni tečaj med evrom in dolarjem.

- Navedite dva načina (režima), kako se lahko oblikuje devizni tečaj.

(1)

Preglednica prikazuje razmerje med evrom (EUR) in ameriškim dolarjem (USD), objavljeno na spletni strani Banke Slovenije.

DATUM	1 EUR
1.10.2018	1,1606 USD
1.11.2018	1,1393 USD

- Izračunajte, koliko evrov je treba odšteti za en ameriški dolar na dan 1. 11. 2018. Rezultat zaokrožite na štiri decimalna mesta.

1 USD = _____ EUR

(1)

- Analizirajte devizni tečaj evra, podčrtajte pravilni trditvi in eno utemeljite.

Evro je od 1. 10. 2018 do 1. 11. 2018

apreciiral / devalviral / depreciiiral / revalviral.

(1)

- V prikazanem obdobju so se zaradi spremembe deviznega tečaja pogoji potovanj v ZDA za slovenske turiste **izboljšali / poslabšali.**

(1)

- Utemeljitev:

(1)
(5 točk)

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

